

Komitet pravnika
za ljudska prava

YUCOM

Branitelji ljudskih prava

Lawyers` Committee
for Human Rights

YUCOM

Human Rights Defenders

www.yucom.org.rs

BILTEN KANCELARIJE PRAVNE POMOĆI
April 2011

Komitet pravnika za ljudska prava
Svetogorska 17
11 000 Beograd

Call centar za pružanje pravne pomoći

0 700 400 700

*Bilten u okviru projekta "Pravna pomoć u slučajevima povrede ljudskih prava, diskriminacije i zaštite branitelja ljudskih prava", koji realizuje YUCOM uz podršku i saradnju nevladine organizacije **Civil Rights Defenders***

Pravo na zaštitu podataka o ličnosti

Činjenice o predmetu:

Pred Višim sudom u Užicu pokrenut je postupak protiv maloletnog S. Ž., romske nacionalnosti, zbog krivičnog dela „Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti“.

On je osumnjičen da je u noći između 13. i 14. januara ove godine, u požeškom romskom naselju ispisivao grafite sa porukama rasističke sadržine uperene protiv Roma, kao i kukaste krstove.

Konkretno u ovom postupku, koji je tek započet, u izdanju dnevnih novina BLIC, od 30.03.2011. godine, objavljen je tekst sa naslovom „Rasističke poruke pisao maloletni Rom.“ Navedeno je da je policija, posle dva i po meseca rasvetlila slučaj.

Na ovaj način, najgrublje je prekršena ustavom zagarantovana pravna sigurnost u kaznenom pravu, ustanovljena stavom 3 člana 34. Ustava RS – prezumpcija nevinosti.

Pored toga, povređen je i član 55 Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica. U ovom članu decidirano stoji:

„Bez dozvole suda ne sme se objaviti tok krivičnog postupka prema maloletniku, ni odluka donesena u tom postupku.“

U vezi sa svim navedenim činjenicama, povređeno je i pravo na zaštitu podataka o ličnosti, koje je ustanovljeno kako Ustavom RS, tako i posebnim zakonom

Reakcija YUCOM-a:

YUCOM se obratio Ministarstvu unutrašnjih poslova RS – Sektoru unutrašnje kontrole policije, sa zahtevom da se preispita rad organa unutrašnjih poslova, budući da su, suprotno svojim ovlašćenjima, medijima dali netačne informacije o maloletniku i

o toku postupka. Pored toga, obratili smo se i Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, zahtevajući da preduzme mere iz svoje nadležnosti u cilju zaštite interesa maloletnog lica.

Komitet pravnika za ljudska prava prepoznao je slučaj kao indikativan sa aspekta ljudskih prava, posebno sa aspekta prava nacionalnih manjina, kao i prava maloletnih učinilaca krivičnih dela, te ga je uzeo u zastupanje.

Takođe, uočeno je da se u postupcima protiv maloletnih učinilaca krivičnih dela konstantno povređuju odredbe KZ RS, kao i odredbe Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, a koje se odnose na objavljivanje identiteta maloletnika, kao i bitnih podataka o toku postupka.

Pravo na pravično suđenje i pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života

Činjenice o predmetu

Pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu, januara meseca 2010. godine, pokrenut je postupak za razvod braka i dodelu starateljstva nad maloletnim detetom, od strane majke deteta, a u isto vreme otac je, u zemlji prebivališta, pokrenuo isti postupak.

U to vreme, dete je odlukom stranog suda dato na starateljstvo ocu (svo troje imaju dvojno državljanstvo).

Obzirom da Centar za socijalni rad ni posle više opomena i izrečenih novčanih kazni od strane suda, nije izradio nalaz i mišljenje (budući da je majka odbijala saradnju), kao osnov za donošenje

odluke nadležnog suda, punomoćnici oca obratili su se Komitetu pravnika za ljudska prava sa molbom da se uključimo u postupak, budući da su sistemske greške i propusti u radu bili identični kao u slučaju V.A.M. protiv Srbije, koji je YUCOM uspešno vodio pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu.

Nakon što je doneta odluka stranog suda o obustavljanju postupka zbog nenadležnosti, majka je doputovala u Beograd i odvela dete iz škole koju je pohađalo, bez znanja oca i bez zakonite odluke suda ili drugog nadležnog organa. Do tada, majka nije saradivala sa nadležnim službama niti se odazivala na pozive organa starateljstva. Time je svesno opstruirala postupak, onemogućavajući rad kako Centra za socijalni rad, tako i suda.

Reakcija YUCOM-a:

Komiteo pravnika za ljudska prava obratio se dopisom Ministarstvu za rad i socijalna pitanja, sa zahtevom da se u skladu sa njihovim ovlašćenjima izvrši pravo nadzora nad radom Centra za socijalni rad, a kako bi se omogućila izrada nalaza i mišljenja od strane Centra, te da bi sud u skladu sa tim, nastavio postupak.

U međuvremenu, majka se prijavljuje u Sigurnu kuću, pozivajući se na navodno nasilje. Moramo biti oprezni jer zvanični dokumenti nedvosmisleno upućuju na drugačiji zaključak (ne postoji postupak za zaštitu od nasilja u porodici, niti bilo kakva druga odluka koja bi potvrdila ove navode).

Više od dva meseca otac nije znao gde je dete, jer majka nije obavestila ni nadležni Centar za socijalni rad – na šta je bila obavezna. Do danas, dete ne pohađa nastavu u školi, nema kontakt sa ocem, što predstavlja povredu elementarnih prava deteta – pravo na obrazovanje, kao i pravo na lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi.

Ovo je samo jedan od indikatora koji može ukazati na zloupotrebu institucija u borbi protiv nasilja.

Nakon obraćanja resornom Ministarstvu, stigao je odgovor da je u izvršenom pravu nadzora utvrđeno da je nadležni organ starateljstva načinio niz propusta, kao i da je prekoračio rokove za postupanje.

Umesto da sagleda slučaj sa aspekta svih činjenica i ponašanja stranaka u postupku, Centar za socijalni rad – a po nalogu Ministarstva, ubrzanom procedurom izradio je nalaz i mišljenje, stavljajući se na stranu majke, iako svi prethodni dokumenti kao i inicijalni nalaz i mišljenje o ocu i detetu, ukazuju na legitimnost donošenja drugačije odluke.

Ovo je još jedan slučaj gde državni organi svojim naknadnim odlukama daju legitimitet nezakonitom odvođenju deteta od strane roditelja kome nije povereno sudskom odlukom.

I pored niza slučajeva koje je država Srbija izgubila pred Evropskim sudom za ljudska prava u oblasti prava na pravično suđenje i prava na porodični život, a koji su pokazali sistemske nedostatke, greške i neažurnost u radu, kao i nepostojanje koordinacije i efikasnog mehanizma između svih nadležnih institucija, ovakvo postupanje pokazuje da se u našem pravosudnom sistemu i dalje ne prihvataju niti primenjuju evropski standardi u navedenim oblastima.

Zloupotreba službenog položaja

Činjenice o slučaju:

Komitetu pravnik za ljudska prava obratila se S.J. iz mesta u unutrašnjosti Srbije, sa pritužbama na rad policijskih službenika u tom mestu. Naime, njen vanbračni suprug, Z.J, romske nacionalnosti, je sredinom prethodne godine pretučen na pijaci, povodom čega je YUCOM podneo krivičnu prijavu nadležnom tužilaštvu, zbog krivičnog dela „Ugrožavanje sigurnosti”. Od tada, a zbog teških povreda koje je pretrpeo kao i zbog straha da bi se to moglo ponoviti, veoma retko izlazi iz kuće.

Predmetna krivična prijava je, po poslednjim informacijama iz nadležnog tužilaštva, uzeta u razmatranje tek 15. aprila 2011. godine, iako je podneta još 09. februara 2011. godine.

Sredinom aprila, na adresu Z.J. došla su trojica pripadnika policijske stanice, navodeći da su komšije prijavile buku iz njihove kuće, te da su došli da ispitaju o čemu se radi.

Ovakvi navodi uznemirili su Z.J. koji je usled toga počeo verbalno da protestuje protiv njihovog ponašanja, iznoseći svoje razočarenje činjenicom da se po prijavi koja je u njegovo ime podneta ne postupa, a da se zbog navodne buke koju on pravi – a što prema njegovim rečima nije tačno - odmah reagovalo. Njegove usmene pritužbe rezultirale su time da ga policajci obore na zemlju, iako je već slabije pokretljivosti, a što je uzrokovano prethodnim napadom na njega, na gradskoj pijaci.

Nakon što su ga oborili na zemlju, sva trojica policajaca su fizički napali Z.J, ponovo mu nanoseći telesne povrede. Ovakvo ponašanje službenici policijske stanice su obrazložili „napadom na službeno lice u vršenju službene dužnosti”. Nakon toga odvukli su ga do službenog automobila – tukući ga sve

vreme, te su ga i priveli u policijsku stanicu i odredili mu pritvor u trajanju do 48 sati, iako za to nije postojao ni jedan razlog predviđen Zakonikom o krivičnom postupku.

Reakcija YUCOM-a:

Neposredno nakon što smo od S.J. primili obaveštenje o spornom događaju, i nakon konsultacije sa advokaticom koja je po službenoj dužnosti bila angažovana kao branilac Z.J., usmenim putem je intervenisano nadležnoj policijskoj stanici da se Z.J. pusti na slobodu obzirom da ne postoje razlozi za njegovo zadržavanje.

Pored toga, advokati YUCOM-a su angažovani kao branioci u postupku koji se protiv njega vodi, a zbog navodnog krivičnog dela „Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti”.

Povodom nezakonitog postupanja policajaca, napisana je i pritužba na njihov rad Ministarstvu unutrašnjih poslova RS – Sektoru unutrašnje kontrole policije.

U izveštaju Komesara Saveta Evrope za ljudska prava za Srbiju – za 2009. godinu, konstatovano je da se 'sada čini da su navodi o policijskom nasilju u Srbiji, pre izuzetak nego pravilo".

Međutim, činjenica je da ono još uvek nije iskorenjeno, o čemu svedoči i povećani broj građana koji se obraćaju YUCOMu sa pritužbama na rad policije.

Stanje nije alarmantno, ali zahteva pozornost i ponovno uspostavljanje mehanizama nezavisne kontrole i šireg fronta organizacija koji će nadgledati i reagovati na kršenja ljudskih prava.